

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VAGHOTT SÁNDORNÉ.

Előfizetési díj

Postai uton vagy Budapesten házhoz hordatva

Egynyedre (april, maj, juni) . . . . . 1 ft. 50 kr.
Három évnegyedre (april—december) . . . . . 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A gyónatós zék.

Egy kis monda féle.

(Folytatás.)

Öserdőségektől lepett hegyek között, sokkal ünnepélyesebb a természet képe, mint a jól mivelt s munkált rónaságokon. Mintha minden úgy állna még ott, mint a teremtő keze alkotá, s a polgárosodás semmit nem kimélő fejszéje egyetlen sebet sem ejtett volna, az ős természet minden felé elhintett áldásain. — Fa és bokor századokon át terjeszkednek családias szomszédságban, s minden egyes törzs, egész kis erdőséket képezhetnek már, szerte ágazott ivadékaival.

Az anya madár bizalmasan rakja fészékét a senkitől nem háborított ágak közé, s a kicsinyek, mintha bölcsödalt hallanának, oly édesen szunnyadnak éjjelenként a lefelé rohanó zuhatagok ismert moraja mellett, melyek a hegység minden oldalairól szakadva bár, mind, csak egy ágyba omlanak, talán, hogy egyesülve, minden hullám elregélhesse a másíknak, mit látott s tapasztalt sziklák s virágokon keresztül zuhogva, míg megpihenni, idáig jutott.

A mindenén átható napsugár, bármi finom s átlátszó is alakja, alig képes, s csak félve mer itt-amott a sűrűségen keresztül törni, bár ágait minden egyes fának, az ő meleg csókja öltözteti föl oly szépen, miután lombjaitól, a tél romboló keze megrabolja minden évben.

A nap már jó magasan ragyog fenn, s mintha aranyba akarná foglalni a gyémántot, lemosolyog a harmatlepett fűszálakra s falevelekre.

De az ember társaságos lény, s bármi szép és nagyszerű is az anya természet ősi képe, mégis ott, honosabban érezzük magunkat, hol találunk ölen valamit, mi arra emlékeztet, hogy itt nem csupán ama láthatlan szent kéz, melynek művei előtt kicsiny és nagyban meghajol lelkünk, de emberi újjak is működének.

Kétszeres jótékony s kedves látmány vala tehát e helyen, a kis omladvány, melyet régen elporlott emberi kezek emeltek egykor Isten dicséretére.

Meneteles út vezetett föl a kis dombra nagy hegyek alján, melyen a kápolnácska romjai állottak, melyben teljes épségben csak egy szép Mária oltár s a gyónatós zék állottak még — a többi mind romba hevert, mi egykor e helyen buzgólkodásra hívta fel a szívet. — És mégis, ki az omladvány kápolnácska szelid oltára számolyánál kereste vigasztalását, az elfáradt vándor, hegyek s bérceket megmászva, vajjon nem találta-e föl mit keresett? vajjon merülhet-e föl kétség arra nézve, hogy a természet nagyszerű templomának e kis, emberkéz alkotta menhelyén, valláskülönbség nélkül szállja meg áhitat a hívő szívet, s megváltónk anyjának magasztos oltára, imádkozásra hívja fel minden keresztény kebelét?

Erdővel lepett hegyek és bércek meredeztek föl köröskörül, s himbálózva hajlongtak a lombok minden szellőske érintésinél, — és az anya szeliden mosolygott, Isteni gyermekét kebléhez karolva, s az üres gyónatós zék lábai előtt, várni látszott a bűnöst, ki e helyen reményli vétkei bevallásával, túl terhelte lelkét megkínnyiteni.

De mi ez? — A zuhatagok moraja, madár-hang és bogár-dongás közé, emberi szók is vegyülnének? Tehát még itt is, hol elszokva tölök, lényök látása bizonynyal megdöbbsenti a fákat, hegyeket és sziklákat, még ez ősi magányban is megjelennek élvezetet keresni?

Szerencse, hogy Isten saját képmására teremté az embert, s hogy a kis oltárkép fennáll még, a boldogságos szűz szent vonásait ismeri egész erdőség, s bizonynyal azért nem zúdul föl, hogy ismét azokhoz hasonló alakokat lát közelíteni, kik századok előtt zarándokoltak imádkozni e helyre.

Nagy társaság látogatá meg a hegyeket, — de elszórva jöttek egymás után, kiki azzal, kiti épen mellé vetett a sors, vagy kihez szíve vonzá.

Legelő, a többit messze elhagyva, egy angyal-szép leányka lebegett, s arany fürtei, sötétkéék nagy szemei, s karcsú derekát világoskéék övszalaggal átkötött fehér ruhája, oly jól illettek könnyü alakjához, hogy valóban épen nem csodálhatni, ha kísérője, az érdekes barna itju, egészen el bűvölve látszék lenni.

Hogy miről beszélhettek, nem tudjuk, de mind Editának, — mert ő volt — mind kísérőjének, többet fejeztek ki vonásai, minthogy közönbös lehetett volna beszédök tárgya.

Egyenesen a kápolnai rom felé látszának tartani, s alig érték el útjuk célját, midőn mindketten, egy tekintettel felfogva egész láthatáruk szépségét, s azt, mire a szeretet oltára intett, egy fohászbán, egész imádságot küldének Isten zsámolya elé. — —

Ez itt a gyónószék. — Mondá Edita, miután mindent, mi a romok közt látni való volt, a legnagyobb érdek — és kegyelettel megnézegetett.

Igen, a gyónószék. — Viszonzá kísérelője — s a gyónó, bevallani vétkeit, ide térdelt — mondá, belépve a gyónószékbe.

Edita, maga sem tudta miként, a gyóntató helyét foglalá el, s arany fürtektől körül lengett kis fejét, a hallgató nyiláshoz fordítva, önkénytelenül gyónásra hívta fel a térdre borult ifjut.

Nehéz a lelkem — susogá a bűnös — gyónni szeretnék.

A leányka nem felelt, de valóban keresztényi áhitattal várta, mit fog hallani.

(Vége következik.)

Két árva.

Sirján a jó anyának
Két árva sírdogált,
Kesergő bánatának
Irt, enyhet nem talált.

„A föld ölébe vitted
Szerelmed, jó anyánk!
Kinek lesz most helyetted,
Kinek lesz gondja ránk?“

S a sírt szelid virággal
Körüültetgeték,
Könyűjök harmatával
Naponként öntözik.

De a legszebb virágot
Mindenkor elvívék,
Egy sziklaköbe vágott
Szent szűznek szentelék.

„Oh szent szűz, esdve kérünk,
Tekints kegygyel reánk;
Te légy hitünk, reményünk,
Anyánk helyett anyánk!“

Szólottak, s a virággal
Behinték zsámolyát,
Szólván, letérdelének,
S mondák a hó imát.

Ki vitt a szűz anyának
Drágább ajándokot?
Ki ajkai mondának
Buzgóbb imádatot?

A sírvirág kelyhében
Két árva könyje ég —
Ha ily szivek kértét nem,
Mit hallgat meg az ég?

Garay.

Képek a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HARMINCZÖTÖDIK LEVÉL.

Gertrud holnap indul, ő fogja számodra ezen levelet vinni, valamint a gyermekekét is. P- is sokat irt számodra, mint mondja. A leánykák munkájában nagy örömet fogsz találni. Ők bizonyítják neked, mennyit lehet gyermekek által is kivitetni, a nélkül, hogy megerőltetnének őket, mert vidámabb gyermekeket soha nem láttam mint a mieink.

Gertrúd elviszi magával, mind a háromnak mértékét, meg fog lepni, mennyire megnöttek, mióta nem láttad őket. Ida karcsu s kellemteli minden mozdula-

tában. S pedig még most sincs szükségünk táncztanítóra. Matild még járása által is kifejezi sajátosság jellemét, s nagy kérdés, változtathatna-e sokat e részben a tánczmester is rajta. Mint egész lénye, úgy járása is büszke.

Néhány nap előtt csöndes hangon azt beszélé nekem szakácsnének, vásárlásból visszajövet, hogy az öreg Pétert részegen látta az utcán heverni. Ettől már régen tartottam.

Megtiltám, hogy Idával tudassa. Szombaton nem jött el az öreg heti pénzeért. Ida meg volt ez által lepetve, s egyáltalán véve azt hitte, hogy betegnek

kell lenie. Azzal vigasztaltam őt, hogy az azért nem lehetséges, mivel én laktársait figyelmeztettem, hogy betegsége esetére, ha nem tudna magán segíteni, értesítsenek engem. Ida semmi módon nem volt ezáltal megnyugtatható, s oly hevességgel maradt meg azon kérélmel, hogy küldjük a cselédek egyikét, megtudatni, hogy beteg-e, s ha igen, a pénzt adja át neki.

Engedtem. A leány azon hírrel érkezett vissza, hogy nem beteg, de a pénzt sem akarja el venni. Ezen válasz nagyon leverte a gyermeket, sőt magamat is meglepett, bár én kezdém sejteni, miként áll a dolog. Még egyszer elküldtem hozzá azon üzenettel, hogy vagy még ma eljön, ha nem beteg, vagy soha többé nem szabad Idát látnia. Eljött; de megjelenése lelke-mig hatott. Megszégyenülve s zavartan állt előttem. Örülék, hogy Ida nem volt mindjárt jelen.

Én. Miért nem akartál mindjárt eljöni Péter? Idát nagyon megszorítottad.

Péter. Ó mert a kedves kis angyal előtt nagyon kellett volna szégyenlenem magamat.

Én. Mit miveltél Péter? Egészen nyugtalanra teszesz. Mond, mit miveltél?

Péter. Megszegtem fogadásomat.

Én. Miféle fogadásodat, szólj kérlek, mielőtt, a a kis leány itt lesz.

Péter. Azt, melyet a hintó előtt tevék, magamban, midőn a kis kisasszony kért, hogy ne legyek

iszákos. Ugy tetszett, mintha Isten tiltotta volna azt nekem meg a gyermek által. S én mégis ittam, leittam magamat, bolondságokat követtem el, s mint az ok-talan állat, úgy hevertem az utcán. S ezt sem Isten nem bocsáthatja meg nekem, sem nagysád.

Én. Hát soha többé nem akartál hozzánk jöni, Péter? Az valóban nem lett volna szép tőled. Hiszen tudod, mennyit tart rólad Ida.

Péter. Hogy kitartottam volna-e, nem tudom; csak azt tudom, hogy addig nem jöttem volna el, míg jól meg nem lakoltam bűnömért.

Én. De Péter, hol vetted volna az enni valót?

Péter. Koldulni akartam; de naponkint nem többet egy darab kenyérenél, s mellé csak vizet akartam inni. S ha aztán vén bőrömet eléggé megbőjtöttem volna, s bizonyossá levék, hogy többé magamról soha el nem felejtkezem, akkor talán ismét eljöttem volna, mielőtt meghalok, s az rám nézve a legnagyobb jótétemény leende. Hiszen nem vagyok én már ide való.

E perczben futott be Ida, — s épen e perczben kell megszakitnom, hogy mind azt, mit Gertrud magával visz számodra, összekészíttessem, — jövő levelemben folytatom.

Mit meg nem irhattam, beszéltesd el magadnak édes Emmám Gertrud által, ha majd nálad lesz. De tudom nem sok elmesélni való maradt számára, ő mind azt, mit már tőlem tudsz, csak ismételheti. Isten veled kedvesem!

A n ő i h i v a t á s .

Egy angol író gondolatai.

Ö n á l l á s .

(Folytatás.)

Talán, mint sok kétséges esetben, ott fekszik e vonal, hol a kötelesség megszűnik s a kellemes kezdetét veszi. Így például az asszonyt mindenesetre nagyra fogjuk becsülni, ki hogy jótéteményt vigyen véghez, vagy kényszerüségből, nem vonakodik a mocskosabb város részeket sem fölkeresni, míg az kiállhatlan volna, ha csak mulatságból vagy kérdésből tenné ugyanazt. Teljes méltánylat a szegény varróné vagy tanítóné iránt, ki a nap és est minden órájában magánosan jár az utcákon, egyedül saját erkölcsisége által védelmezve; míg az emancipált asszonyt, ki nyilvános helyeket kíséret nélkül keres föl, hogy ott szemlélődéseket tartson, még ha különben egészen tisztességes volna is, a legnagyobb mértékben hibáztatnánk. Sok dolog van, mit csak mulatságból tenni asszonynak, s meggondolás nélkül, bajos volna, de ellenkezőleg egyetlen egy kötelesség sincs, legyen bár belül a nőiség rendes határain, vagy pedig

kívül, mely elöl szabad volna vissza riadnunk, ha azt magunk előtt tisztán látjuk.

Gyakran tapasztaltam, hogy azok, kik nemünk szenvedő állapotát, minden követeleséi- s korlátoltságával legtűzesebben védelmezik, nem mindig a legigazságosabb s nagylelkűbbek. Láttam úrhölgyeket, kik sem fiatalok, sem szépek nem voltak, s még gondolatát is boszusan utasíták vissza annak, hogy este egy utca hosszán magánosan menjenek, míg azt soha nem tarták illedelmetlennek, hogy magukat visszakisérni csinos, fiatal szobalányaikat rendeljék, kikre nézve a veszély, az éji menetnél, sokkal nagyobb lehet. Ismertem szorongva aggódó anyákat, kik a viláért sem estek volna az illetlenség azon vétkébe, hogy lányaikat kíséret nélkül bocsássák bál — vagy színházba — s ebben teljes igazuk volt! míg más asszonyok épen oly fiatal lányait meggondolás nélkül küldik éji tizenegy órákkor kocsiért, vagy nyilvános fogadóba, valamit hozatni. Nem jut soha eszükbe, hogy a női függés tana, nem egyedül rájuk terjed ki, kikre nézve gyakran oly kellemes és kényelmes az;

hogya vagy minden női lénynek, legyen bár szolgálány vagy úrnő, varróni vagy előkelő hölgy, birnia kell az állásához mért védelemmel, vagy mindenkinek hasonló önállásra kell neveltetnie. Igyekezünk legalább annyira igazságosak lenni, hogy egyik asszony könnyen sérthetősége túlságos tekintetbevétele miatt, ne sértstik jogait, igényeit s illedelem érzetét legalább a másikkal.

Nekünk, magunknak kell segíteni magunkon. Korunk sajtáságos társadalmi viszonyaival szemben, leányainkat nem szabad vakon. s bizonytalan irányban neveltünk, s mindenekelőtt minden jogok alapjával: kötelességeikkel kell őket megismertetnünk. És az, melynek csöndes gyakorlata számunkra csaknem minden jogot biztosítani fog, mire nézve valóban szükségben vagyunk: a kötelesség, önállás után törekedni. Nem amazoni módon; nem megcsönkítése által a szép nőiségnek, eltulajdonítva a nemünkre nézve természetlen férfiu fegyvereket, csak egyszerűen minden testi erkölcsi és szellemi képességek teljes és czélszerű gyakorlata által, mikkel az ég majd kisebb, majd nagyobb mértékben még bennünket is felruházott, s mik közül egyet sem kellene használatlanul hagynunk csupán csak azért, mert azok egy asszonynak adtak. Neveljük mindennél inkább a nőiség valódi alapját leányainkban, az által, hogy bölcseljöktől fogva arra tanítsuk, hogy a szépség megbecsülhetlen gyöngye: a kedély tisztasága éppen úgy mint a testé, csak benők fekszik, hogy az asszony tiszta szív és egyszerű lélekkel, szenvedve, de soha nem védelem nélkül élhet a világban, fáradtan s porosan, de soha nem bemocskolva, talán sok kisértetnek kitéve, de soha le nem alázva, kivéve, ha saját tettei által lealázza magát.

Biztatok tehát a nemes nőiség nevében magatokban, édes, fiatal barátnémim; támaszkodjatok önmagatokra, s legyetek meggyőződve, hogy semmi külső körülmények nem lehetnek ártalmatokra, míg az ártatlanság kincsét megőrzitek kebleteketben, míg készek vagytok hozzá fogni a munkához, tiszta, biztos kézzel, melynek erejét, bár csak asszony kéz, addig nem ismerhetitek, míg meg nem kísértétek.

Ne féljétek a világot; az gyakran igazságosabb irányunkban, mint önmagunk. Ha durva viharai közt, a gyöngye elesik — mit oly sokan jelölnek úgy, mint az asszony sorsát — úgy ennek okát nem egyedül nemünkben, hanem többnyire mindig egyik tulajdonságunkban kereshetünk, mely, bár legyen az egy nő vagy férfiú birtokában, mindig ugyan azon hatást idézendő elő. A világ elég kemény, de ahhoz, hogy erkölcsileg igazságos legyen, elég egészséges értelemmel bír. S ki azt vitatni meri, hogy daczára minden,

egyesegek által készített akadályoknak, a jó és igaz végre is nem nyer győzedelmet, az nem egyedül az emberi, de Isten igazságát is megtámadja.

A lovagi korszak előnyei s hátrányaival együtt elmúlt, ránk asszonyokra nézve. A férfiakban nem láthatjuk többé lovagjainkat, kik vért és életet áldoznának érettünk, míg nekünk semmi egyéb dolgunk, mint magas balkonokról lovagjátékokat nézni, s a félig agyonütött győzőket virágokkal megkoszorúzni. Míg más felől nem vagyunk többé felpiperézett babák sem, takaros játékszerek, kikért vínak és verekednek, kiket nyájasan kényeztetnek, vagy kilöknék az ablakon, amint éppen urunk és mesterünknek teszése hozza. Az élet sokkal egyenlőbbben van köztök és közöttünk felosztva. Mi nem vagyunk sem angyalok sem rabszolgák, s ők nem hősök sem fél sátánok. Egymás mellett vándorlunk, férfiak éppen úgy mint asszonyok, ugyan azon fáradtságos úton, melyen a mindennapi tapasztalás azon igazságot tanúsítja: hogy „a becse valaminek éppen oly nagy, mint a nyereség, melyet jövedelmez.“ És saját becsünk meghatározása egészen saját kezünkben fekszik.

Talán semmi időszakban oly kizárólag nem ítéltettek az asszonyok saját becsük után, minden költői hízalgés vagy zsarnoki kicsinlés nélkül; a világtörténet egyetlen szakában sem oly egészen egyéni érdeimei szerint ítéelve és tisztelve. S mi oly kevésbé becsülnénk magunkat, hogy ezt igazságtalannak találhatnánk? Nem akarnánk-e inkább elfoglalni állásunkat, bármi sok nehézséggel járjon is, s többet követelni magunktól, mint a világ bár mikor kívánt — melyépen e nehézségek által nem annál tiszteltetre méltóbb-e?

S először is ne féljünk a férfiaktól! mert éppen e félelem az, mi bennünket oly gyakran tesz aggalmasokká. „A férfiak ezt és amazt nem szeretik.“ A férfiak ezt és amazt asszonyiatlannak találják. Bohókis nyulacsák! hát azt hinnétek hogy egy férfi, egy jó ember, bármi körülményei közt az életnek, kevésbbé fogná szeretni az asszonyt, kit tisztelhet is? vagy az válik kedvesebbé előtte, hogy minden terheit az ő vállaira rakja, s az ő lelkiismeretét teszi magáévá?

Ha az asszony előtt, legyen bár fiatal vagy öreg, ezek világosak lőnek, nem mint bizonytalan érzellemhit, hanem mint való, gyakorlati élettörvény, azonnal megszűnik rá nézve minden gyöngeség, s eltűn minden kétely; azonnal el kell ismernie élte tisztességét, dicsősége — és szépségét; nem féli többé fáradalmait; nem kívánja a felelősségnek legparányibb részét sem másra ruházni, s azon öntudat emeli szívet minden körülmények között: hogy a legnagyobb erő a legmélyebb alázatban fekszik.

Gyermek-játékokról.

M. — Lina után.

Ötödik játék-alkalmazás.

A gyermek már annyira ment, hogy kis kezecskéivel képes már kapkodni valami után. Az anya elhozza a labdát bezárt kezébe s így szól :

Szeretne Lili a labdával játszani? hol van? keressd meg?

Mily öröm, ha kis kacsói elfoghatják az anya kezét, s minden erejét megfeszítve, el igyekszik venni a kipirosló labdát! — Mint megmozdult már a parányi lényeskében, ereje kifejtésének kívánata! Az anya figyeli mind ezt, s végre enged, miután kezét lassanként megnyitja :

Itt a labda!

Most a gyermek veszi el a labdát, s szintén elakarja dugni. Így fejlődik ki egy új játék. Végtére a játékszer kigurul a kis kezecskékből.

A labda elfutott; ó mint szeretne a kicsike is utána szaladni!

S pedig tud ám az szépen tánczolni is.

Az anya elővesz egy kis sima táczát, s azon a labdát a zsinóránál fogva tánczoltatja.

A labda leesett! — Mondja az anya, miközben annak véletlen leesését arra használja, hogy új játékot kezdjen. — Föl emeli s oda hajtja a kis Lilinek, ki szobácskájá szönyegén ül a földön :

Fogd meg a labdát.

A kicsike megfogta csakugyan ölében, s két kis kezébe szorítva, hangosan kaczag. De nem sok időre, mert ismét elhajtva, azt látszik anyjának mondani, hogy játsszék ő is együtt. S az anya megérti gyermekét. Földobja a labdát magasan a falnak, mely ruganyosságánál fogva minden ismétlés után visszaugrik, s minden mozdulatát, oktató élénk szavakkal kíséri.

Végre mára, elég ennyi a mulatságból. Az anyát kihívják. De ő mind a mellett sem szakítja meg egyszerre a játékot, hogy a gyermeket kielégítetlenül hagyja, hanem egy ideig föltartja a labdát a zsinóránál fogva, s majd le majd föl emelgeti csöndesen, aztán elővéve a szekrénykét, lassan belé ereszti, — míg végre eltűnik az abban.

E mellett a kicsike követi anyjának minden mozdulatát, s eléggülten néz a szekrényke felé, mintha sejténé, hogy mint ő bölcsejébe, az elfáradt labdácska abba szintén pihenni ment.

A legegyszerűbb s tapasztalathűbb nevelési rendszer.

XVI.

A szülék elsőbb korszaki teendőikhez-számítom még : *a gyermek hajlamának kipuhatolását.* Tapasztalás bizonyítja miként némely gyermekeknél, a természet félreismerhetetlenül tünteti föl azon hajlamot, kedvtelést és tehetséget, mely azt az élet valamelyik pályája, valamelyik tudomány, művészet vagy mesterség felé vonza. Kellő kifejtés és képezés mellett, rendszeren csak kitünő jeleseket várhatni az ilyesekből a maguk osztályaiban. Ily nyilatkozó hajlamot elfojtani, vagy azzal nem gondolva, más gyakran majdnem ellenkező pályákra eröltetni a gyermeket, s irányozni neveltetését, némi zsárnokság, sőt a polgári társaságnak némi meglópása. Az eröltetett pályájú gyermekből, ritkán nem válik kontár; s hajló vagyok hinni, miként az e részbeni fonák eljárás okozza, hogy a

világban aligha több lángész, jeles és nagy férfiú — nem megyen veszendőbe, mind a mennyit az felmutathat. Azonban e részben azon szülék némileg menthetőek, kiknek nyomasztott körülményeik, a pályák megválasztásaiban és neveléseiben, szabad kezet nem engednek, s így kénytelenek, vagy azon pályákra szálni gyermekeiket, miket maguk vittek, vagy mik körülményeiknél fogva, rájuk nézve legkönnyebbitők. Más esetekben, tudnillik hol a szülék szabad módban állnak, csak azon gyermekeknél tartanám a szülék önkényes pálya-választását a maga helyén, kiknél túlralkodó hajlamot nem vehetni észre. Azon szülék, kik jó módban állnak, igen czélszerűleg cselekesznek, ha gyermekeiket mind maguk figyelemmel kísérik, mind házi barátjaikat, rokonaikat, joakarókat e végett tanácskozásba vonván, ezekkel is kísértetik, s amazoknak hajlamaikat kipuhatolván, pályáikat s azoknak előkészítéseit, ezen hajlamokhoz képest intézik.

M u t a t v á n y.

Jósika Miklós „Két élet“ czimű, sajtó alatt levő regényéből.

(Folytatás).

Mondják, hogy pár világfájdalomba berántott falusi kisasszonyka, még verseket is irt rá. Ez baj! Szóval hiányai s előnyei miatt Hederfáy érdekes férfiú volt: sokat csacsogtak s néha beszéltek is róla.

Kálmán szerette őt, s ezt — ha sarokba szorították — így indokolta: szeretem biz én! mert valami férfias van benne, mi öseinkre emlékeztet: aztán gazdag fiú, s leányom alig kapna ennél kitünőbb birtoku férjjet: végre ha kissé nehéz természetű és zsebre semmit sem rak — sőt! ez még nem nagy baj! — mondják, hogy épen a heves, kissé fellobbanó emberek a legjobbak, s ha magától a megtestesült ördög-től sem félnek, szelid, jámbor nejeik azt csinálják velők a mit akarnak. Épen mert gyöngédek, épen mert a férfiú, a valódi — csak egyensúlyú fegyverrel viv, s hol ellenállás helyett szerelem és bensőséggel találkozik, — hódol és engedelmes.

Éljen Kálmán ur! Sok igaz van abban, amit mond: de talán egyben téved mégis: a férfiaság nemcsak az előszámlált tulajdonokból áll, hanem van annakegy más értékes magva, melyből aztán a férasság terepélyfáján, nemcsak földtartó gerendák s árbo-czok, hanem virágok és gyümölcsök is érnek. E magva a dus aratásnak — ha nem is mindig a boldogulásnak — a férfiú jelleme.

Meglehet azonban, hogy érzésben is kiállta a tűzpróbát — videbimus, mondta a vak ember, mikor avval biztatták, hogy látni fog: — — igaza volt!

Látni fogunk, pedig az események folytában; addig szóljunk Szerémváryról.

Sokszor azt kérdi az ember magától: mikép van, hogy ezen egyén, kinek se pénze, se posztója; mégis mindent készpénzzel fizet, hacsak adós nem marad; s mindig finom posztóban jár? Ez pedig mindennapi jelenet, s ezen nincs mit csodálkozni: kinek mindene az, ami rajta és zsebében van, az e mindent okkal móddal hamarabb megszerezheti, mint a csákvári uradalmat — világos!

Hja annyi az iparág a halvány hold alatt, az iparúzóik pedig annyi osztályra és minőségre szakadoznak el; hogy igen nehéz volna némely — ruha- és erszény-tekintély forrásainak nyitjára akadni.

Hogy ez szemet szúr, nem lehet tagadni, és ha sokan, e káprázató ipar következtében azt hiszik, hogy homokot szórnak a világ szemébe, jaj beh mekkorát tévednek! — Épen e nemén az embereknek nevet a világ — persze titokban — s barátok közt —

legtöbbet; ezen ernyők kas nélkül, épen mikor azt hiszik, hogy nagy szerepet játszanak, a statisták sorába jutnak.

Hanem aztán — mindig igazságos-e az ily ítélet? s minden vagyon s előny, melynek forrása talán épen birtokosa szerénysége miatt titok, megérdemli-e az éleceket s gúnyt? — — ez más, de igen fogas kérdés.

Azért ítéletünkben óvatosok legyünk.

Gr. Szerémváry vagyona, ha ilyen volt, nem tárgya e valóhü, legalább álmatlan részében — az életből vett történetnek. Nem miként lett azzá, a minék őt a világ tartja; hanem mi történik vele a nagy világban, ez feladatunk, s ez okon nem szükség, hogy mi is titkolózzunk, s jobb ha az olvasót azonnal oly biztos alapra állítjuk, honnan elébb Szerémváryt s nemsokára Hederfáy-t is megítélheti.

Szerémváry vagyonának — igen nemes és az ifjunak becsületére való forrása volt. Ő kitaró szorgalom által már 21 éves korában meg tudta magának a festészet elméletében azon biztos tudást szerezni, miáltal képes lön helyes ítéletet hozni a művészi tárgyakról. E mellett évek óta valódi szenvedélyvel megszerezte magának a világ legtöbb nevezetes képtárának lelettárát; mi nem sokba került, miután az ily lelettárak használat után könnyen megkaphatók.

Ehez roppant emlékezőtehetség, Isten bölcső-ajándoka járulván, nem boszorkányság, ha igen jól tudta egyik vagy másik eredeti képnek hollétét: s épen azért meg tudta biztosan különböztetni a másolatokat az eredietektől. Gazdag képgyűjtökre s nyilvános képtárakra nézve ezen elméleti képesség s az utóbbi biztos tapintat — megfizethetlen tulajdonok.

Szerémváry szülői s különösen atyja halála után úgy maradt, mint a madár az ágon. Egész élet állt előtte! s most hová? kérdé magától. Valami pénzember azt mondta volna róla, minő ember ez? semmije sincsen! főzhet ebédet szép régi nevéből s estebédre elköltheti a grófi czimet. A bölcs félretolná hálósipkáját, rémletes pápaszemait föltenné — s mondaná: nil desperandum! omnia sua secum portat, azaz: nem kell kétségbeesni, mindenét magával hordja. A bölcsnek van igaza; s még hozzátehető volna: bizony sok poggyászszal jár — gyalog ember létére. — Szerémváry tehát természetének erélyessége s jellemének edzettsége miatt meg, nem ijedt az élettől s a helyett

hogy magát löje agyon, az akadályokat és nehézséget lötte le rendre, míg végre látta, hogy jobb és jobboldalmesebb tőke az, melyet szívünkben s fejünkben hordunk; mint a melyet nekünk a sors octroyált, főleg a mostani világban, hol több milliómosból lesz koldus, mint szegényemberből — éhenkórász.

Mondjuk ki tehát, hogy Szerémváry azt, a mivel birt, annak köszönhetette, mit Isten adott, nem annak, mit a sorstól ingyen nyert.

Kik előtt ez hihetlenné látszik, azoknak egy valódi adomát beszélünk el.

Ezelőtt mintegy husz évvel egy amerikai festő gyönyörű képgyűjteménnyel jelent meg Londonban, s azt három vagy négy hónapig mérséklett belépti díj mellett mutatta a közönségnek : kijelentvén, hogy illő áron kész gyűjteményét, vagy annak egyes kitünőbb darabjait eladni.

Lord Elgin egyike az ismeretesebb műértőknek, vagy a kinek minden büszkesége abban állt és áll e mai napig; hogy őt a világ téveszthetlen műtésznek tartsa; nem egyszer megfordult e gyűjteményben; hanem szokása szerint nem mondta ki ítéletét, ha csak biztosan nem tudta, hogy avval szégyent nem vall.

Egy napon egyedül találta magát a teremben egy halvány ifjával, ki valami Rembrand-kép előtt állt, s nemét az elragadtatásnak tüntetéek elővonásai.

Őn műismerő s művész, ugy-e? kérdé a lord, udvariassan közeledve az ifjuhoz.

Művész — uram? amint az ember veszi : nekem még soha sem volt ecset a kezemben : de azért gondolom, némi tekintetben művésznek nevezhetem magamat; mint a ki érczből utánzom a nagy mesterek műveit.

Érczből?

Igen uram, s ha önnek kedve van, egy épen a napokban elkészült ily művet látni, szívesen látom önt, ime lakásom; ezzel egy látogatási jegyet nyujtott az angolnak.

A lord, kit az ifju nem ismert, reá bámult : lát szott, hogy kíváncsa fel volt ingerelve, s udvarias mosolylyal felelt : ha ön megengedi, holnap — melyik órában kérem? — — —

11 órakor délelőtt, felelt az ifju.

Tehát 11 órakor délelőtt önnél leszek. És most egy kérdést : mit bámult ön oly nagyon e szép képen? én is kissé ismerő vagyok, s szeretem mások ítéletét hallani.

Ezt könnyen megmondhatom; én ezt a legremekebb Rembrandt-másolatok egyikének tartom.

A lordnak azon biztosság, melylyel az ifju szólt, megtetszett, s egyszersmind inponált is : mert ha ő igen jól rá is tudott Rembrandt félreismerhetlen modorára és ecsetére ismerni; jó hizsemében azon véle-

ményben volt, hogy a gyűjtemény lelettára igazat szól, midőn e szép képet az eredetiek közé sorozza.

Tudja-e ön, szólt a lord, mégis kissé kétkedő arczczal : hogy e festvény az eredeti képek közt áll a jegyzékben?

Nem tudom, de teljes biztossággal állithatom, hogy ez nem eredeti ugyan : de a legbecsesebb s Rembrandt által helybenhagyott másolatok egyike.

Valami oly biztos volt az ifju egyszerű szavaiiban s arczának igénytelen kifejezésében, mi az angol mindinkább meglepte. — Hm! — mond : én nagyon szeretem e biztosságát az ítéletnek, ime! evvel kivonta a képcsarnok jegyzékét oldal-zsebéből s fölkereste a számot — azután ujjaival rámutatván folytatá : — Lássá ön, Rembrandt eredeti.

Ugy van, szólt az ifju : de ez tévedés, az eredeti a müncheni galleriában van.

Ezen érve a lord darabig elhallgatott, azután igen kíváncsian kérdé : mondja meg ön, képes-e minden másolat az eredetitől megkülönböztetni.

Ugy hiszem uram, hogy igen : legalább igen ritkán és csak kivételesen fogok tévedni.

Lássuk, mond a lord, ha önnek ideje engedi, tegyünk egy kis körutat a két teremben.

Szívesen! nincs egyéb dolgom.

Az angol s az ifju elmélész megkezdtek a körutat, s az ifjunak mindig biztos s a meggyőződés hangján kimondott ítéletei, nem egyszer megzáfolták a képjegyzék álitásait.

Egyszerre a lord — mindig a könyvecskével kezében — egy szép kép előtt megállt, s kérdé : mit' mond ön e másolatról? elébb vagy hátrább helyi-e amannál, melynek ön érdekes ismeretségét köszönhetem?

E kép, szólt a halvány ifju, míg a vér kissé felszállt arczába : nem másolat uram, ez eredeti Titián a kevesebbé ismeretesek egyike, s megér testvérek közt 2000 font sterlinget.

Hiszen itt a másolatok közt van feljegyezve, s ára 60. fontra téve.

Ha ön képcsarnokot gyűjtene, szólt az ifju mosolyogva : azt tanácsolnám önnek, hogy vegye meg e képet — de — —

De? — — kérdé a lord.

De uram, mondja meg a képcsarnok birtokosának, ki ott ama nyitott ajtaju kabinetben áll, hogy az eredeti Rembrandtot s megveszi.

Mi okon? — ha ez másolat?

Mert a képcsarnok birtokosa annak árát 600 fontra teszi s így ön 1400 font stget nyer, s a birtokos iránt is jogályos.

Furcsa! — mond a lord : s ha én valóban gyűjtő volnék s önnek azon ajánlatot tenném, hogy vegyük meg a két képet együtt.

Én művész vagyok, s következőleg nem gazdag szólt az ifju szerényen.

De hiszem erszényét sem kell fenytetni, mond az angol : ön nekem 1400 font tiszta nyereséget szerez : ha itélete biztos?

Ebben ön megnyughatik.

Én tehát megveszem a két képet s fizetek önnek 700 fontot jó tanácsaért.

Az ifju meggondolkozott, azután nevetve szolt : ez majdnem ajándék volna uram!

Téved ön! — s mivel mondta, hogy művész és nem gazdag, és önnek hasznát akarom venni, s ön meg fog a 700 fontért s talán még sokkal többért nekem szolgálni ha akar?

Az ifju uglátszik kezét adott, habár az alku részleteit nem adja az adoma, épen mert adoma; annyi bizonyos, hogy az ifjunak anélkül hogy magához illetlent tenne, sikerült a nemes lordnak művészi tekintetben nagy szolgálatokat tenni, s a többi közt öt egyikének azon nagymérvű fogadások közül, melyek Angolhon Croesusai közt napirenden vannak, megnyerésére segíteni.

Hogy az ifju régi magyar mágnás, arról a lordnak sejtelme sem volt. Nem a gróf, hanem az ember Szerémváry küzdött sorsával.

Két év telt el s lord Elgin annyira megszerette az ifjut, hogy csaknem elválhatlan lön tőle. — Eközben Szerémvárynak — mert nincs okunk tovább titkolni, hogy az adoma róla szol : — két érczműve, jó vevőkre akadt, s az ifju kitartó szorgalom által oda jutott, hova nem sokkal több idő alatt, nem egy jeles hazánkfia művészi képessége által felvergődni tudott : azaz sorsa, emberileg szólva biztosítva volt.

Sokja volt-e, vagy igen közepes tőkével s annak kamatjaival rendelkezhetett? ezt annál kevesebbé tudjuk megmondani, mivel e részben kimélytelenségnek tartottuk volna a tudakozódást. Ha a világban a vagyon is — mint kisebb nagyobb mérvben minden egyéb — ráviteles, ha inkább tetszik relative fogalom, akkor bátran elmondhatjuk, hogy Szerémváry a leggazdagabb emberek egyike volt.

Miért? — milliómokkal birt-e? ki hinné ezt, ha mondanók is. Nem. Szerémváry azért volt gazdag ember, mivel jövedelmével beérte, s nemcsak senkinek sem volt egy fillérrel is adósa, hanem még másokon is tudott segíteni. Ez az igaz gazdag ember.

A magyar ember csak otthon van elemében, azért találkozunk vele Magyarországon, Szécsiéknél és Pesten. — Innen megfejthető, hogy a jól hangzó régi névvel bíró ifju, igen igen sok háznál örömmel fogadott vendég volt.

Igaz hogy a durgazdagoknál, kik közé Szécsi Kálmánt is számíthatni; ha kedves vendég volt is — nem volt kívánatos kérő.

Annyit tehát mondhatunk : hogy a mennyire rokonszenves volt az ifju Anna s Ágnes előtt — még

mint kérő is : annyira tartózkodónak mutatkozott Kálmán — ki Hederfáyban leányára nézve elláthatlanul nagyobb szerencsét gondolt látni.

* * *

Hederfáynek sok udvarlója s kony-hapincze-tisztelője volt : de miként már mondtuk, kevés barátja. — Némelyek ezt heves, konok természetéből indokolták : állítván, hogy olyan mint a töltött pisztoly, melylyel — legalább tréfából találkozni — egészen a felesleges dolgok közé tartozik.

Néhány szerencsés párviadala, melyekben a kihívó mindig ő volt; okozták, hogy bizonyos neme az embereknek, a lehetőségig kerülte társaságát. Aztán nyereségéről, s udvariatlanságáról is kerengett néhány adoma, mi lehütőleg hatott a gyöngédebb idegüekre.

Kik ellenben atyja házánál találkoztak vele, az idősb Hederfáyt, azon kihült emberek közé számították, kiket a sors vagy megviselt, vagy kiábrándított s kikkel igen jól meg lehet élni egy földél alatt — ha egyszer végkép kitombolták magukat.

Ha külsőségekben a gazdag család fia benne félreismertetlen volt, igazi gentlemannak sekisem tartotta. Erre igen büszke, vagy inkább hiu volt, s emellett önző és gyöngédtelen.

A mi pedig a tudományt s műveltséget illeti, ezekben nagyban hátra volt, s mivel ezt tudta, némi ingerültséget árult el; valahányszor hosszasan kellett oly emberekkel társalognia, kik tulláltak rajta.

Ha nála a hazafias érzelem túlnyomó leende; akkor talán mondhatnók, hogy azon ujdón új elméletet vallotta ő is, mely után a hazafiság a legszebb tudomány, s azt okkal, móddal, bottal sőt akasztófavval is belehet oltani! — Felséges elmélet! Mi gyarlóságunkban eddig azt hittük, hogy a hazafiság oly ösztön, oly érzés mely tettek által erénynyé nemeseedik : — mekkorát tévedtünk! — quae maribus solum és simplicium leges az egész — meg kell tanulni!

Atyja, a francia, ugynevezett fiatal atyák egyike volt! fiát tegezte s iránta nem mondjuk, hogy inkább barátának mint atyának mutatkozott; hanem igen azt, hogy közte és fia közt oly valami pajtáság s meghittség létezett; hogy a koros úr — többnyire hátrányban maradatott — s kedves pajtásának nem egy nyereségét rakta zsebre.

Ha valaki az ifju Hederfáy cselédjeit kérdezte : ezek azt állították, hogy uruk igen jól, de nem pontosan fizet, hogy őket a feleslegig ruhazza, táplálja : de azért a szolgálat mégis nehéz, okoknál, olykor súlyos okoknál fogva, s ritka cseléd állja ki az évet nála.

(Folytatjuk.)